

Կեսար նասած է բանակով Ազգքամնդրին պաշտօրելու ,
Ուր իր բազդին ու զօրութեան ընդդիմակալ պիտի կոռուիմ :
Մեր ուժը խրոխտ ցամաքի փոսյ կանգուն կը մնայ , մեր ցրուած
Տորմիդն ալ վերսախն մէկուղած է , ու կը ծըփայ
Ծովապարժէկ յօփորսանորոց : Արտիհ հատորն , ուր էիր :
Լըսէ՛ ինէ , ո՞վ ափին : Նմէ՛ գանձամ ես ճակատէն
Անգամ մը ևս ոյց շնթուռնեն համեռորիու , արինոտ
Պիտի երեւամ : Ես ու իմ թուրս պատմութեան մէջ մեղի էջիր
Պիտի շահմիք : Դեռ յշոյ կոյ , յոյ այր բանին մէջ :
Անհանգիւ հետո իմ քաջարի իշխանլու :

ԱՆՑ. Եւ երիցը ցրասպիս , արիասիրա , հրդորաշունչ
Պիտի ըլլամ , ու անզորմ պիտի կոռուիմ , զի երբ ժամերըս
Գողար էին , ու բարերազգ , մարզիկ կենակներ ինէ գրկանք
Կը ստանային կատանելու փոխարէն , բայց հիմա
Ակռաները պիտի կրցեմ , ու զիս կիցիել ով որ փորձէ
Պիտի զորեմ զրկէմ խաւար : Ենուր , ուրաք մէկ զիշեր մ'ալ
Աւննաւր , կամէ՛ ինձի բորդ տառմած սպաներու ,
Անգամ մ'ալ ըմբաւակիւն լցընենք , կատականքով
Անմշտագիր կէս զիշերուան զանգափին :

ԱՆՑ. Իմ ծննդեան
Տարեգարձն է : Միաբըս անշուք տօնել էր զան , բայց քանի որ
Իմ իշխանս վկրտսուն ինքընին է , ես ալ նորէն
Պիտի ըլլամ Ակէսպասորա :

ԱՆՑ. Դեռ մենք յաջող պիտի երթանք :
ԱՆՑ. Իշխանիս քով կանչեցէր բոլոր աղնեւ իր սովաներն :
ԱՆՑ. Այս , թող զան , պիտի խօսիմ ես իրենց , ու այս զիշեր
Ես իրենց բազիներուն մէջէն զինին ծայր տալ պիտի
Հարցագրեն : Ենուր , ենուր , թա՞գուհիս : Դեռ հոգի կայ
Գործին մէջ : Երբ գալ անգամ ես կոռուիմ , մահն իս սիրել
Պիտի տամ , զի ես նոյն իսկ իր մահասիւռ գերանդիին
Հետ մրցելու պիտի ելլեմ :

(Իշ Գինն ա-հնաւը բ-ոցէ Էնոբրբուս)

ԷԽԱ. Ճիման ան հուրը իր աշբոյն
Փայլակին հետ մրցում կ'ընէ : Կատղիլը լոկ զարհութիլ է ,
Վափի զացում կրամցներու աստիճան , ու այդ հէտոն՝
Տարակին անդամ կ'ելլ զայլամ'ձը կոտցերու : Եւ իմ տեսանելը
Աս է . զօրագունուն ինելը քանին նրասի ,
Սրոտութիւնն ես կոյ զայ . Երբ քաջութիւնն ելլէ խելքն
Իրեն ձարակ ընելու , իր ձեռքի սուրն՝ իր զորդին
Ար կրծէ , կը մաշեցնէ : Երթամ ես կերպ մը դոնեմ
Զինքը ձեզ երթալու :

(Իշ Գինն)

(Եարունակելի)

Թրգմ. Գ. Փ.Ս.Ռ.Յ.Ա.

ՀԻՆ ԹՐԵՅՈՒ ԽԱՂԱՉԻԱԲՆԵՆ

ՃՈՎԱՆԻ ԽԱՂ

Հոկացից զարերան յատուկ այս ճիշխառին
Պայտիթիւնն իսկ կ'անգիտանան խաղագիտ շատեր .
Հային միան վիշտական կոյս աշխարհի ընիմներուն
Քերինն մէջ կ'ալշուի վիշտականն վէպիսա կարգին :
Ճոպանալը իրական մենամարտ հիմ իրական
Ապու կ'թուի , քանի որ ան երբեք թոյնեցնեմ՝

անմէ ու պարզ զօսամիք Ծ'լլարու . խալէ աւելի
ճանապարհուած խացյուած երկու անցալիք
Հսկաներու մէջ , երկու վահշեաններու՝ որոնք
բնական է թէ իրենց արտաստոր յա՞զի ու Հսկայ
կաղղուածին լորդուր այ խասի պիտի խաղային :

Մեր ճանանավի ճարդիրէն , այս զաման սկսած կինալ ,
ամենամեծն ու հական անզամ կինալ ,
օրինակի համար , խալու ճընդիպսի օրերէն մասցած
նեան-պինի մը հետա . կինալ շարուն այն քարերը՝
զօրս ամէն ազգին նախնէ մէկ ճանուր քաներ
իրացնուի են . մեր միջինի կոյս ճենացքարդիւնն
պէտ . կամ կարզ է Գորդ նետել , քանասուն ֆէ-
րրիք (հայրի) թուր մէկն իսլ-պի կարել անդին
Ճիմէ. R.A.R. @

Այսպէս ալ ճապանիացին համար Չեմ լուսար թէ մեր օրիու ճապանիերէն մէկը նոցէն անդունէ փորձել նախկինսկ ճապանիարա ծը: Խաչ արգիշտիաց ած տեսակներն են՝ կրնաց ըստի, մեր Շաշէրէ, Զանանաց կամ Զանանցէրէ, և արեւանաց սորտի խաղերէն՝ ըսթիվլ-չեռ (steerple-chase-ը), որու խաղար բարդաստար շամու չետ ու գրամաձայն է՝ Հանգչապ այս հայական խաղամարտին:

Ճապանիարուր, որքն չնար եզա ինձ հասկնալ, վայրինապէս կազմուելիք խան մը ըլլլայով ամէկ Հիման կամ քաջիրու պետք, կամ գերազակտուր իրեն համար շնորհանաւ պարուաս ու կունենան անոր խաղանոր: Իրեն ուժին հաւասար ուղիղ Հանգչա ծը դէմն ունեցաց ատեն, կ'առաջարկուելու ճապանիազ խաղար, ո՞ր յաղթուովն գերին ու զան էր պարզաց: Պարզաց:

Ինչպէս Քոր Բայլու խաղին Համար պեղուած կ'ըլլար գնանափոր խորովակ-առու մը, ճապանիացի Համար ալ յասկանապէս փորուած պատրաստուած կ'ըլլար ընդունած կ'փու ծը, բայց ընաւու ի լայն՝ կրոպ: Այս անհնապային կրո գնանազարանին սեպ պատին մէջ՝ դէմ դէմի վարուած կ'ըլլար Հաստակուած շլլայ ծը, կամ աւելի ձիշու կաշէ և չուանին հիմուած հաստամեսն նուու մը, որուն անուննեն ալ յօրջուռաւեր է խայլը: — Ճանչնաշաւ

Այդ զոյց ճապանիներուն զուսներն ունեն, կ'ըստի, մէկ մէկ լայն օրակ, խասողիներուն ձիու ոտքերուն Համար, որոց միշ շնան մեր գործուած ած սոսնամանիներուն (բարազը, ւերաւու) սկսուին:

Ճապանիաս խաղոց Համաները, իրէն սկսաւ կամ և եղական ունի զիսէ ո՞ր ծիլն քաշած կամ ո՞ր սարին ունի բանած հրեղէն: Քանի Հեծած կ'ըշէին խաղափոխն մէշ, և Հանդիպահած Ճապանիներէն մէկուն որը կ'անցուէր մէկու ձիուն սորին, միւս ողը մէկալին ձիու սորին:

Այսպէս կամ ու պատրաստ վիճակի մէշ, զոյց է անհամեծ նուազամաններու խրախուսիչ ու խաղագիրն ճանինեան նշանին վրայ երկու սորան չեծեանիները կ'քշէին իրնեց ձիերը մէկը միավու ետեւէն, նաև կամաց կամաց միավուած աւելի՛ արդ ու քայլ ո՞ւ: Կ'քշէին, ի դառնային շշանակածն՝ Հսկայարաց փափուն մէշ, իրառու դէմ եւած պահուն կ'ցատիկէին մէկէմէկու հանգանին վրայէն: առակու աւելի կատաղ հաշուուն ձիերն իրնեցն հանգանին ու սոստուումներուն չներ հեծեալ ափանիներն իրներն ալ մոլոգնակ կ'ըշէին իրառու վրայ, կ'ցատիկէին իրառու վրայէն, կամ կ'շանային այնաէ մը զառնայ որ փիմապամարա վրայ հանգէն, կամ սպանէին, որ յաղթահար ձգէն: Ո՞վ որ անվագ կամ ամբար զոյց ասու մարտի մէշ, և ալ չէին իրնա իրարի մուտքամար, իր թուրք մէկ յորթամար, և զիմայուած գերին կ'պանային յաղթականին, և ապա զօ՞ւ իր թուրքին:

Ճապանիաս ուրիմն, հին դարերու Հակայ պատանիներու ճիմամարն էր, ճիմամար՝ որ կը խաղոցէր հրեցն ձիերու կրակու թիւիշըն ու բնամէր վրադամիեամբը:

Վահ գոյց ըսթիվլ-չեռ մէկ յորթամար:

ՊԱՐՄԻԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ԱՍՏԱՐԻ «ԹՌՉՈՒՆԵՐԻ ԼԵԶՈՒ»

Եօրեւ երաւարակւոյ բանաստեղուրեան նեղինակն է Եկեղեցիուղին Աստար, մի կրօնական խոհեղապահ վիլսոնիայ բանաստեղ, որ ծել է Կ'հապաւուում և սորէ մօ 110 տարի — 513-627, 1119-20-ից միջնէն 1229-1230): Խանական ամառաւանունը է Քինդիր խանի արշաւանունիք ի ամասնութիւն, ինչպէս ցոյ է տալի ի տապանակիր:

«..... Սպանւեցու Հուլաւու խան օրու, Խանական եցանակու տուր նորով, » —

Պոքը, որից մի դրաւա է միայն ներկայ բարզման երիսք, մի բարանակ գրաւած է, մի կրօնակիխուա փայտանու ներաւ, որի վենացիրն է «Ասենի աւայիր» (Թուրքների լեզու): Ամբողջ զոքը մի զեղեցիկ այլաբանութիւն է, որ զօրոն անձին բուղունեւն են: Պարզուուիր յուսով է, որ իրեւ Սորոմնի խորեղական հանդու է զայխ բանաստեղի գրի տակ ի երգաւագանական (4):

Գեղեցին է աս սորոյնը, որով բանաստեղը դիմում է առաջին անգամ բարուին:

«Աղօմ, յուպու, նազ առաջնորդ արեալի, Պարամարեցի ասէն նովացիր իրահ. Հասան բանեան մին Սարայի ստմասնեւ, Սորոմնին նես խօսցաւ իր թնկեր. Նրա զահեւաց խորեղական կար դրև, Եթանական դրի բայր նո զրիւն. »

Ֆողուին և ամբողջ զոքի բարցուու նախազանցն ու ուղեցոյն է յուսով, որ եռաւէ կ Կորուս ուղարկի իրան զարու Սիմոնի մօս, իրէւ բազաւու, որպէս պակասուու: Սիմոնը ու մի յի տեսէլ. առաջու անգամ յանձնէ և նա Ջնաստանուն զիշերա կէտին. իր անձնաբարեկի նազանեների միջնոցին զէտին է գերի իրանից մի փետու, որից իմաս մարդիկ զարդար են կամեւ և իր մասին: Արդ, զենւու համար Սիմոնից բուղուներ նախազան և ն նվինու դէմի Զին: Դուարին, կասաւու նախազարերութիւն, որից խոյ առու համանայիւ ու բաշու ու մի առաջ նեղինակի կորից պատմած. այս եւեր, որ բարզմանար յիշուիլն է, որից պատրաստ իր բարձրին է, որին յաջորդու է յաղափառ իր բարձրին և մի առաջ նեղինակի կորից պատմած. այս եւեր, որ բարզմանար աւալիս ենք, կազմու և մի ամբողջութիւն:

(*) Հօս աւանդուրեան՝ Երանիկ Արարիայի Սարա նախանց մի բարձր (աս Աւելառան) և էղուու հարաւու այց է ենան Սորոմնին մի յուպափ ուղեցուութեամբ. Սորոմն մերանցն է յուպափ նես, ասու է երս ներցին լեզու և պարտաւու մի փետու բազով, որ անարդին է յուպափ վիւրազար կաւարին: